



Република Србија  
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД  
Рев 8204/2022  
12.10.2022. године  
Београд

**У ИМЕ НАРОДА**

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић, Мирјане Андријашевић, Добриле Страјина и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Немања Кузовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Београду, чији је законски заступник Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 179/21 од 10.03.2022. године, у седници одржаној 12.10.2022. године, донео је

**ПРЕСУДУ**

**ДОЗВОЉАВА СЕ** одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 179/21 од 10.03.2022. године.

**ПРЕИНАЧУЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гжрр 179/21 од 10.03.2022. године и пресуда Основног суда у Младеновцу, Судска јединица у Сопоту Прр1 61/20 од 21.06.2021. године, тако што **СЕ ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиље да се обавезе тужена да јој због повреде права на суђење у разумном року, на име накнаде имовинске штете, исплати износ од 664.115,16 динара, са законском затезном каматом од 14.10.2019. године, па до исплате и **ОДБИЈА** захтев тужиље за накнаду трошкова парничног поступка.

**ОБАВЕЗУЈЕ СЕ** тужиља да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 76.500,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

**Образложење**

Пресудом Основног суда у Младеновцу, Судска јединица у Сопоту Прр1 61/20 од 21.06.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и обавезана тужена да тужиљи због повреде права на суђење у разумном року, на име накнаде имовинске штете исплати износ од 664.115,16 динара, са законском затезном каматом од 14.10.2019. године, па до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи исплати трошкове парничног поступка у износу од 78.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гжрр 179/21 од 10.03.2022. године, одбијена је жалба тужене као неоснована и потврђена првостепена пресуда, а захтеви тужиље и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка су одбијени.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права и предложила да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку.

Тужиља је поднела одговор на ревизију.

Одредбом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла да побија ревизијом ако је, по оцени Врховног касационог суда, потребно да се размотре правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначавање судске праксе или новог тумачења права (посебна ревизија).

По оцени Врховног касационог суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом.

Из тог разлога, Врховни касациони суд је, применом одредбе члана 404. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачке 2. и 3. истог Закона.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем Привредног суда у Београду Р4 СТ 1863/18 од 10.09.2018. године, усвојен је приговор тужиље и утврђено да јој је повређено право на суђење у разумном року у стечајном поступку вођеним пред Привредним судом у Београду СТ 4155/10, па је наложено стечајном судији у том предмету да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме неопходне мере и радње које су потребне да би се приступило уновчењу имовине стечајног дужника. Стечајни поступак није завршен а тужиљино потраживање није намирено. Тужиља је била радник стечајног дужника и пријавила је потраживање по основу неисплаћене зараде и отпремнине, које јој је у стечајном поступку признато у трећем исплатном реду и то за неисплаћену зараду (за период од 2001. до 2010. године) у износу од 507.835,80 динара и за неисплаћену отпремнину износ од 156.279,36 динара. Предузеће, послодавац тужиље „Индустрија котрљајућих лежајева“ (ИКЛ), први пут је регистровано у судском регистру 08.07.1948. године, а његов оснивач је била Влада ФНРЈ. Почев од 1989. године ускладило је своју правну форму са тада важећем Законом о предузећима и организовало се као предузеће са потпуном одговорношћу.

Потом је од 1991. године, ИКЛ организован као деоничарско друштво, а почев од 04.10.2002. године као акционарско друштво. Приватизован је по Закону о својинској трансформацији до краја 1999. године, тако што је поступак својинске трансформације окончан решењем Министарства привреде од 15.11.2001. године па је држави, у периоду када је ИКЛ био организован као акционарско друштво, припадало 41,5% од укупног броја акција које су продате на берзи 29.07.2005. године. На дан отварања стечајног поступка над ИКЛ АД Београд, 22.10.2010. године, у власништву акционарског фонда је било 16.274 акција што представља 0,55% од укупног броја акција. Решењем Владе РС од 07.02.2002. године, објављеним у Службеном гласнику РС бр. 7/01 од 11.02.2002. године, на основу члана 3. и 3а Уредбе о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа, суспендовани су сви органи у ДД ИКЛ Београд, па је Влада именовала Одбор који ће обављати функцију суспендованих органа управљања и вршиоца дужности директора који ће обављати функцију суспендованог пословног органа.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиле усвојио, на основу одредбе члана 31. став 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року, јер је закључио да стечајни дужник, без обзира на завршену приватизацију, није уживао довољну институционалну и пословну независност од државе, пошто је Влада Републике Србије именовала вршиоца дужности директора и Управни одбор а суспендовала органе управљања предузећа.

Другостепени суд је, побијаном пресудом, одбио жалбу тужене и потврдио првостепену пресуду указујући да се не слаже са схватањем Основног суда да се радило о „фактичкој државној контроли предузећа“, јер је закључио да је мешање државе у пословање предузећа било допуштено прописима који су тада били на снази, па се није радило о „фактичком“, већ о легалном преузимању управљачких функција, али је прихватио закључак првостепеног суда да тужилин послодавац није било предузеће независно од државе. Пошто тужилино потраживање по основу неисплаћених зарада и отпремнине датира из периода када је држава, по посебном пропису, суспендовала органе предузећа ИКЛ и када је њеним пословањем управљала преко органа именованих решењем Владе РС, другостепени суд је закључио да тужилин послодавац, без обзира на структуру капитала, није био привредни субјекат независан од државе и из тог разлога, у овом случају, немогућност наплате признатог потраживања из радног односа из стечајне масе предузећа може да се доведе у везу са контролом државе над тужилиним послодавцем и утврђеном повредом права на суђење у разумном року. Из тог разлога, а не по основу својине на капиталу, по мишљењу другостепеног суда, држава тужили одговара за штету по одредби члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Врховни касациони суд налази да су нижестепени судови погрешно применили материјално право.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник Републике Србије“ бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року, у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективна (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеним над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року (Закључак усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.11.2018.године).

У конкретном случају, тужили је, правноснажним решењем Привредног суда у Београду Р4 СТ 1863/2018 од 10.09.2018. године, утврђена повреда права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду СТ 4155/2010, а тај стечајни поступак је отворен решењем Привредног суда у Београду СТ 4155/10 од 22.10.2010. године, над предузећем „Индустија котрљајућих лежајева“ А.Д. из Београда које је, у том моменту, било у већинском приватном капиталу, са уделом државе од 0,55% укупног броја акција. Одговорност Републике Србије за материјалну штету која је за извршне повериоце настала услед немогућности наплате њихових потраживања која су било утврђена правноснажном одлуком суда, било призната у стечајном поступку, постоји када је извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом због тога што је Република Србија, донетим законима и њиховим изменама и допунама, континуирано вршила продужење утврђених рокова за приватизацију што је објективно онемогућило благовремено и делотворно намирење потраживања према субјекту приватизације са већинским друштвеним и државним капиталом. Тако је први Закон о приватизацији, односно Закон о својинској трансформацији („Службени гласник Републике Србије“ бр. 32/97), у више наврата мењан, а одредбом члана 20ж став 1. Закона о приватизацији („Службени гласник Републике Србије“ бр. 123/2007) је прописано да се од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања не може против субјекта приватизације, односно над његовом имовином одредити или спровести принудно извршење нити било која мера поступка извршења ради намирења потраживања. Због тога што је законским решењима објективно онемогућила извршење судских одлука којима су запосленима била призната и досуђена потраживања из радног односа према послодавцу са већинским друштвеним односно државним капиталом, Република Србија је објективно одговорна за штету коју су они претрпели. Међутим, овде то није случај пошто је ИКЛ располагао већинским друштвеним капиталом до 28.12.1999. године, а након тога је поступак својинске трансформације - приватизације окончан решењем надлежног Министарства пољопривреде од 15.11.2011. године. Тужилино потраживање датира из периода од 01.08.2001. године до 31.12.2005. године када је држава имала мањински удео у капиталу друштва од 41,50%. Не постоји узрочно-последична веза између деловања Републике Србије у смислу донетих закона којима су продужавани утврђени рокови за приватизацију и онемогућавање извршења судских одлука ради намирења потраживања у односу на субјекат приватизације, пошто се они не односи на стечајног дужника - послодавца тужиле који је приватизован пре измена Закона о приватизацији. Због тога је тужбени захтев тужиле неоснован.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлуку о трошковима целог поступка, Врховни касациони суд је донео применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку, тако што су туженој признати опредељени трошкови које је имала ради вођења ове парнице на име ангажовања свог правобранилаштва за састав одговора на тужбу и једног поднеска по 9.000,00 динара, састав две жалбе по 18.000,00 динара и састав ревизије од 22.500,00 динара, у смислу одредбе члана 153. став 1, 154. и 162. Закона о парничном поступку, а применом важеће Адвокатске тарифе.

Из тих разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија  
Јасминка Станојевић,с.р.**

**За тачност отправка  
управитељ писарнице  
Марина Антонић**